

ТРАНСФОРМАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ У СВІТЛІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ: ПРОБЛЕМИ, ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Сучасні виклики в розвитку теорії і практики бухгалтерського обліку та звітності, особливо в контексті сталого розвитку, пов'язані з необхідністю адаптації до нових економічних реалій. Це передбачає увагу до екологічних та соціальних аспектів, особливо на тлі наростаючої екологічної кризи та зростаючої відповідальності бізнесу.

Один з основних викликів сьогодні — інтеграція принципів сталого розвитку в системи корпоративної звітності.[1] Це означає перегляд традиційних методів у формуванні показників діяльності. Нині існуюче законодавче регулювання зосереджене переважно на фінансових аспектах, однак ситуація вимагає навичок від бухгалтерів також фіксувати екологічні й соціальні показники нарівні з економічними.

Недолік спеціалізованої підготовки в області сталого розвитку ускладнює реалізацію концепції сталого обліку на практиці. Навчання бухгалтерів має сприяти розвитку компетенцій в управлінні екологічними ризиками, соціальною звітністю та аналітикою у сфері сталого розвитку. Наразі відсутність уніфікованих підходів до формування нефінансової звітності ускладнює аналіз даних для зовнішніх користувачів.

Збільшення уваги до гармонізації форматів звітності під вимоги сталого розвитку підкреслює необхідність розробки нових міжнародних стандартів, які полегшать порівняння нефінансових показників діяльності. Інтегрована звітність, що поєднує фінансову та нефінансову інформацію, стає перспективним напрямом для бухгалтерського обліку. Вона дозволяє оцінити ефективність бізнесу з урахуванням його впливу на економіку, суспільство і природу, але її реалізація вимагає чималих організаційних і методологічних зусиль.

Відсутність чітко визначених критеріїв для вимірювання і оцінки сталих показників ускладнює їх інкорпорацію в облікові системи компаній. Необхідні поглиблені дослідження методологій обліку щодо управління природними ресурсами, викидами, соціальними інвестиціями та впливом на місцеві спільноти, що зараз розвиваються лише частково.

Одним із ключових викликів залишається недостатня зацікавленість бізнесу, особливо серед малого та середнього підприємництва, у веденні прозорої звітності щодо сталого розвитку.[2] Це зумовлено відсутністю законодавчих зобов'язань, слабкою обізнаністю керівництва і обмеженою підтримкою державних і міжнародних програм у цій області.

Роль цифрових технологій стрімко зростає у перетворенні бухгалтерського обліку в контексті сталого розвитку. Завдяки автоматизованим системам, штучному інтелекту та аналізу великих даних, стає можливим швидке формування необхідних показників для інтегрованої звітності. Це відкриває нові горизонти для покращення прозорості та ефективності облікових процесів.

Розвиток ESG-індикаторів (екологічних, соціальних, управлінських) суттєво впливає на вибудову нової парадигми в бухгалтерському обліку. Вони стають ключем до прийняття управлінських рішень, формування інвестиційних планів та оцінки ризиків, що робить необхідним адаптування облікових систем до вимог ESG-аналізу.

Для подальшої еволюції бухгалтерського обліку в умовах сталого розвитку необхідна тісна співпраця між науковою спільнотою, бізнесом, професійними спілками та регуляторними органами.[3] Лише через спільне створення стандартів, методологій та освітніх програм можна забезпечити ефективне впровадження принципів сталого розвитку на всіх рівнях облікової практики.

Крім того, важливо акцентувати увагу на розширенні аналітичної ролі бухгалтерського обліку в контексті сталого розвитку. Бухгалтер повинен не тільки реєструвати економічні події, але й аналізувати їхній вплив на довкілля та соціальні процеси, надавати управлінцям актуальну інформацію для прийняття стратегічних рішень. Це потребує переосмислення підходів до складання звітності та розширення переліку показників, врахованих у внутрішньому аналізі.

Отже, актуальні питання бухгалтерського обліку та звітності в умовах сталого розвитку охоплюють широкий спектр проблем: від методологічної невизначеності та відсутності єдиних стандартів до недостатньої підготовки фахівців і низької мотивації бізнесу. Для успішного впровадження принципів сталого розвитку в облікову практику необхідно комплексно вирішувати ці проблеми через оновлення освітніх програм, підготовку нормативних актів, активізацію наукових досліджень і впровадження цифрових технологій.

Список використаних джерел:

1. Актуальні проблеми теорії і практики бухгалтерського обліку, аналізу, контролю й оподаткування в Україні: сучасний стан, тенденції та перспективи розвитку. Подільський державний університет.
URL: https://www.pdatu.edu.ua/images/news/2022/December/17/3112022_docx.pdf(дата звернення: 13.04.2025).
2. Корягін М., Куцик П. Проблеми та перспективи розвитку бухгалтерської звітності. Львівська комерційна академія.
URL: https://www.lute.lviv.ua/fileadmin/www.lac.lviv.ua/data/kafedry/Buh_Obliku/Docs/Problemi_ta_perspektivi_rozvitku_bukhgalterskoji_zvitnosti_.pdf(date of access: 13.04.2025).
3. Панченко І. Актуальні проблеми бухгалтерського обліку, контролю та аналізу операцій з формування та розподілу прибутку: огляд результатів наукових досліджень. Державний університет «Житомирська політехніка».
URL: <http://eztuir.ztu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/4454/1/32.pdf>(дата звернення: 13.04.2025).